

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr. K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Diddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr. S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 400040. — Telefoon 2424. BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES. Ingevolge papierenwet B.P.P. no. 3266 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41 1/2 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie 29. Uit de Schrift: Zooals om een koning gevraagd is, zoo is ook om een profeet geroepen (Deut. 18:18). Op en om 't kerkplein: Zwolle of eik wat wils. Kerkelijk Leven: Een woord van twee Friesche predikanten (slot); „Interkerkelijk Congres“ p. a. Oudestraat 6, Kampen; Filosofie en Confessie. Uit de Historie: A en B voorheen en thans. II. Stemmen uit onze Kerken: Eenheidsmogelijkheid. I. Groninger Brieven. Perschoouw. Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

BEZWAARDEN OVER en onder de synodocratie.

Het debat na 1944.

Het jaar der beslissingen.

Het jaar 1944 — meer nog dan 1942 — is het jaar van de groote kerkelijke beslissingen geworden.

Ongetwijfeld reeds in 1942 waren de onheilvolle leerbeslissingen gevallen. Maar men kon toen nog strijden voor herstel. De kerkelijke weg daarvoor lag nog volledig open.

In 1943 werd de situatie ernstiger. In dat jaar immers werden alle bezwaarschriften door de synode van de baan geveegd en de kern van wat als leer was vastgesteld duidelijker getoond en steviger op de consciëntie gebonden dan ooit. Het laatste gewichtige besluit dat zij nam was het afwijzen van een verzoek van prof. Schilder om, terwijl hij zich bereid verklaarde over de leeruitspraken van 1942 niets te zullen zeggen of schrijven, de geheele zaak nog eens in studie te nemen en hangende dat onderzoek de binding aan wat was vastgesteld op te schorten. Evenals alle bezwaarschriften en verzoeken wees de synode ook dezen voorslag zonder meer van de hand. En na dat gedaan te hebben werd de synode plechtig gesloten.

Eindelijk in 1944, vielen de onzalige, synodale beslissingen welke een scheur in Christus' kerk onvermijdelijk maakten en haar dan ook door de kerk dreven.

Terwille van het verstaan van wat daarna volgde noemen en typen we deze beslissingen even zoo kort en duidelijk mogelijk.

1e. Op Vrijdag 2 Juni 1944 nam de Synode het besluit „aan de classis Gorinchem te berichten, dat cand. H. J. Schilder niet kan worden toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten“, overwegende, „dat cand. Schilder bezwaren houdt tegen de leeruitspraken van 1942, bepaald tegen de daarin voorkomende aanhaling uit de verklaring van 1905“ en, „dat cand. Schilder niet beloofd heeft niets te zullen leeren, dat met de genoemde leeruitspraken in strijd is.“¹⁾

Zonder enig twijfel is dit het belangrijkste besluit dat door de schismatische synode van 1943/45 werd genomen.

Wat toch was het geval?

Cand. Schilder was in 1943 door de Geref. Kerk van Noordeloos als haar predikant beroepen. In overeenstemming met de kerkenorde werd hij daarna door de classis Gorinchem geëxamineerd. Het examen was uitstekend. Na afloop daarvan werd hem gevraagd of hij zijn instemming met de leeruitspraken van 1942 wilde betuigen. Cand. Schilder verklaarde, dat zon-

der meer, niet te kunnen doen. De classis besloot daarop zich tot de synodale deputaten „voor zwaarigheden“ te wenden om advies. Geheel uit eigen beweging verklaarden deze deputaten aan hem, dat de Synode haar leeruitspraak over het houden der kinderen voor reeds wedergeborenen, had uitgevaardigd met de bedoeling „vast te leggen dat de sacramenten — indien zij n.l. waarachtig sacramenten zijn — het aanwezig geloof verzegelen.“²⁾

Cand. Schilder antwoordde daarop, dat hij de stelling, „dat de sacramenten het aanwezig geloof bezegelen, onder geen beding kan aanvaarden en derhalve ook geenerlei uitspraak die deze conclusie zou insluiten.“³⁾ Hoewel de deputaten volmacht hadden in verband met de door hen met cand. Schilder gevoerde besprekingen onmiddellijk aan de classis Gorinchem advies te geven hoe deze diende te handelen, deden zij dat niet. Zij brachten de zaak in verband met het groote belang daarvan eerst op de synode. Het was immers veel beter, dat de geheele synode een beslissing in deze aangelegenheid nam, dan dat een aantal deputaten slechts een advies aan de bedoelde classis zond.

Nog levendig herinner ik mij de synodale vergadering, waarin het synodale leerbesluit over deze zaak viel. Diep was de verantwoordiging, dat een candidaat durfde te ontkennen, dat het sacrament aanwezig geloof verzegelde! Sacramenten waren toch immers voor de geloovigen en verzegelden dus ook het geloof. Iemand die deze waarheid loochende kon toch geen predikant worden!

In de toen gevoerde discussie geschiedde iets, dat zeer ver strekkende gevolgen zou hebben! In zijn antwoord op de vragen deelde de rapporteur, prof. Grosheide n.l. mee, dat de besprekingen met cand. Schilder niet zoo zeer hadden gelopen over het Praeadvies en de Toelichting maar over art. 33 van de belijdenis! Naar het oordeel van de deputaten n.l. was cand. Schilder daarmee in strijd gekomen. Wanneer de synode dat ook nog eens nadrukkelijk uitgesproken wilde zien, zou dat heel goed kunnen!

Onmiddellijk vloog ds Van Dijk op en constateerde met nadruk, dat noch in het voorgelezen rapport van de deputaten, over de met cand. Schilder gevoerde samensprekingen, noch in de conclusies over een afwijking van de belijdenis bij dezen candidaat werd gesproken! En hij wees zichtbaar bewogen op de ontzaglijke betekenis van een dergelijke uitspraak! Als de synode inderdaad zou uitspreken, dat ambtsdragers en leden op grond van art. 33 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis geloovent moeten dat de doop aanwezig geloof verzegelt, dan moeten en zullen er zeer ernstige dingen gebeuren, zoo waar-schuwde hij!

En toen is het ontzettende en onbegrijpelijke geschied: de synode besloot, resoluut en verbeten, met op twee na algemeene stemmen — die van ds Van Dijk en van ds Bos! — aan het rapport de zinsnee toe te voegen, dat cand. Schilder afwijkt van de belijdenis omdat hij niet aanvaardt dat de sacramenten aanwezig geloof verzegelen.

Omdat altijd weer getracht wordt dit hoogst ernstige besluit te verdonkeremanen en te vergeten, zal ik het even letterlijk overnemen.

„De Synode — zoo luidt het in art. 429, pag. 125 der Acta — besluit met op twee na algemeene stemmen dit voorstel (om cand. Schilder niet toe te laten tot den dienst des Woords en der sacramenten — C. V.) te aanvaarden, nadat in het rapport is toegevoegd de uitspraak, dat cand. Schilder ook blijkt af te wijken van wat de kerken in artikel 33 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis aangaande de sacramenten belijden.“

Men voelt de enorme betekenis van deze uitspraak.

¹⁾ Reformatie Stemmen No. 10/11 4, 18 Jan. 1945.

²⁾ Idem No. 12, 1 Febr. 1945.

Want ze zegt dat de Synode — inderdaad de Synode en niet maar een paar deputaten — onomwonden uitspraken:

1e. dat de eigenlijke bedoeling der Synode van de bekende zinsnee uit de verklaring van 1942 omtrent het houden voor wedergeborenen was: vast te leggen dat de sacramenten aanwezig geloof verzegelen;

2e. dat ook in art. 33 der Ned. Gel. belijdenis deze stelling wordt geleerd;

3e. dat wie genoemde stelling verwerpt derhalve in strijd met de belijdenis komt;

4e. dat wie in dit punt tegen de belijdenis ingaat, niet tot het ambt van dienaar des Woords kan worden toegelaten.

Dit is het eerste gewichtige besluit, door de synode in 1944 genomen, dat we wilden noemen.

Een besluit, dat, we voegen het er even bij, nog nimmer werd herroepen en dus nog onverzwakte kracht en betekenis heeft.

2e. Den 23sten Maart van hetzelfde jaar schors- te de synode prof. Schilder als hoogleraar en predikant op grond van artt. 79 en 80, daarbij uitsprekende, dat deze zich „aan de in art. LXXX K.O. genoemde zonde van scheurmaking“ had schuldig gemaakt.⁴⁾ Dit geschiedde, volgens de door de Synode aan de kerken gezonden toelichting, vanwege „de heiligheid van des Heeren huis, het door God gestelde gezag der kerkelijke vergaderingen, de samenbesteding in ons kerkelijk leven, de vrede van de kerk des Heeren...“ en niet minder het waarachtige heil van prof. Schilder zelf“⁵⁾

Den 3den Augustus daarop volgende ontstelt a t deze zelfde synode hem als hoogleraar en ontzet te hem uit zijn ambtelijke bediening als predikant, overwegende dat hij de in art. 80 K.O. „genoemde zonde van scheurmaking“ had verricht en „geenerlei blijk van toenadering en boetvaardigheid aan den dag (had) gelegd, noch ook zijn afwijking beleden heeft, ondanks het ernstig vermaan, dat daartoe tot hem is uitgegaan en dat hij integendeel volhardt in zijn zondige houding“.⁶⁾ Ondertusschen was ook prof. Greijdanus op 26 Juli geschorst o.a. omdat hij zich „aan het aanrichten van scheuring en tweedracht in de kerken en aan herhaaldelijke overtreding van het 5de en 9de gebod had schuldig gemaakt“.⁷⁾ Bovendien — het was wel een zeer zwarte tijd — wierp de Synode stiekum niet minder dan een geheele kerk, die van Bergschenhoek, uit het verband der kerken. Want, nadat de kerkeraad van deze kerk aan de synode had verklaard zich vrij te maken van bepaalde, met name genoemde, synodale besluiten, kreeg hij een brief thuis, waarin te lezen stond, dat de Synode in haar vergadering van 1 Sept. enz. besloten had, „den schismatieken kerkeraad met wie zich onder zijn leiding stellen niet langer als Geref. Kerk in het verband van de Geref. Kerken in Nederland te beschouwen“! Inderdaad geschiedde dit stiekum, want in de officiële, gedrukte acta van de zitting van 1 Sept. 1944 is er geen letter over te vinden! Alleen komt op p. 163 van de Acta, verslag gevende omtrent de zitting van 8 Aug. 1945 de mededeeling voor, dat bij de synode een missive is ingekomen van de kerk van Bergschenhoek, inhoudende, dat zij het verband met de Gereformeerde Kerken heeft verbroken!⁸⁾

Een aperte leugen! Zooiets heeft die kerk nooit gedaan.

Misschien schaamde de synode zich ten slotte toch nog wel een beetje over zoo'n schandstuk.

Laten we het hopen.

⁴⁾ Acta p. 113/4.

⁵⁾ Toelichting p. 51.

⁶⁾ Acta, p. 154.

⁷⁾ Acta, p. 152.

⁸⁾ Zie: De Reformatie van 19 Oct., 9 en 16 Nov. 1946.

¹⁾ Acta der Generale Synode 1943/45 p. 125.